

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Христина Лазарова Николова*
Катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“, УНСС
Научна специалност 3.8 Икономика, Икономика и управление
(транспорт)

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.8. Икономика и управление (туризъм) в УНСС.*

Основание за представяне на рецензията: *участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед 644/04.03.2026 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Лили Кристиан Станоева*

Тема на дисертационния труд: *„Въздействието на отговорния туризъм върху устойчивостта на дестинацията“*

Научен ръководител: *Проф. д-р Еленита Кирилова Великова*

1. Информация за дисертанта

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към катедра „Икономика на туризма“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност Икономика и управление (туризъм) съгласно Заповед на Ректора на УНСС №Р-851/31.03.2023 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 28.02.2023 - 28.02.2023 г. Отчислена е с право на защита със заповед №547/23.02.2026 г.

Лили Станоева е завършила бакалавърска степен по специалност „Икономика на туризма“ в Университета за национално и световно

стопанство (2010–2014 г.), както и магистърска степен по „Маркетинг“ в същия университет (2014–2016 г.). От 2023 г. е редовен докторант към катедра „Икономика на туризма“ в УНСС.

Професионалното ѝ развитие се характеризира с последователно натрупване на опит в областта на административното и проектното управление, като в периода 2015–2020 г. заема длъжности като офис мениджър, офис асистент и проджект мениджър в различни стопански организации. В рамките на тези позиции тя придобива практически компетенции, свързани с организационното управление, координацията на екипи, оптимизацията на работни процеси и ефективното управление на ресурси. От 2022 г. до момента Лили Станоева заема длъжността „Маркетинг специалист“ в „Дев Скейл.БГ“ ЕООД, където развива и прилага съвременни подходи в областта на дигиталния маркетинг, включително разработване и управление на интегрирани маркетингови кампании, анализ на пазарни тенденции и потребителско поведение, както и управление на дигитални комуникационни канали. Професионалният ѝ профил се характеризира с ясно изразена ориентация към използването на данни за вземане на управленски решения и оптимизиране на маркетинговите стратегии.

В хода на своята професионална реализация тя е придобила и развила съществени компетенции в областта на дигиталния маркетинг, оптимизация за търсещи машини, управлението на съдържание и кампании, както и в анализа и интерпретацията на данни, което допълва нейната икономическа подготовка и разширява приложното поле на научните ѝ изследвания.

Докторантката успешно е изпълнила индивидуалния си план за обучение и научноизследователска дейност в рамките на докторантурата към катедра „Икономика на туризма“ при УНСС. Нейната професионална реализация е в пряка връзка с научната област на дисертационния труд, като съчетава практически опит в сферата на дигиталния маркетинг с изследвания, насочени към устойчивото и отговорно развитие на туристическите дестинации. Това свидетелства за последователност, целенасоченост и висока степен на ангажираност с изследваната проблематика.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 176 страници, от които 152 страници основен текст, 10 страници приложения и 16 страници със заглавия на използвана литература и списъци с таблици и фигури. Трудът е посветен на актуален и значим за съвременната туристическа наука и практика проблем – въздействието на отговорния туризъм като модел на поведение и управление върху устойчивостта на туристическите дестинации. Изследването е фокусирано върху регион „Рила–Пирин“, който се характеризира с висока концентрация на природни и културни ресурси, интензивно туристическо развитие и същевременно с нарастващи предизвикателства, свързани с устойчивото управление на дестинацията.

Дисертационният труд е с ясно структурирано съдържание и обем, съответстващ на изискванията за докторска дисертация в УНСС. Той включва увод, четири глави, заключение, приложения и богата използвана и цитирана литература. Изложението е логически последователно и отразява ясно изследователската логика, заложена от авторката още в началото на труда.

Актуалността на темата е аргументирана убедително в **увода** в контекста на съвременните европейски и международни политики за устойчиво развитие на туризма, включително Европейската зелена сделка и новите рамки за измерване на устойчивостта на туризма. Авторката правилно извежда необходимостта от по-добро разбиране и управление на връзката между декларирани нагласи за отговорно поведение и реалните практики на туристическия бизнес и туристите.

Целта на изследването е ясно формулирана и логически обвързана с поставените изследователски задачи. Обектът и предметът на изследването са дефинирани коректно и съответстват на избрания регионален фокус. Изследователската теза е ясно заявена и последователно защитена в хода на изложението чрез съчетаване на теоретич. Структурата на дисертационния труд е логически издържана и позволява постепенно надграждане от концептуалното осмисляне на проблема към неговото емпирично изследване и стратегическа интерпретация. Разграничаването на теоретичен, методологически и приложен компонент е направено коректно и създава усещане за цялост и

завършеност на изследването.

Първа глава изпълнява успешно ролята си на концептуална основа на дисертацията. Авторката демонстрира много добро познаване на научната литература, свързана с отговорния и устойчивия туризъм, като ясно разграничава двата подхода и аргументира тяхната взаимовръзка. Теоретичният анализ е задълбочен и показва способност за критично осмисляне на съществуващите концепции, а не просто тяхното описателно представяне.

Втора глава представя методологическата рамка на изследването и се отличава с яснота и аргументираност при избора на използваните индикаторни системи и аналитични модели. Особено положително впечатление прави последователното обосноваване на смесения изследователски дизайн (mixed methods), който е напълно адекватен на комплексния характер на изследвания проблем. Избраните методи са съобразени с обекта и предмета на изследването и създават надеждна основа за емпиричните анализи в следващите глави.

Третата глава има подчертано приложен характер и представлява една от най-силните части на дисертационния труд. Извършеният анализ на нормативната уредба и стратегическите рамки за устойчиво развитие по общини в регион „Рила–Пирин“ е задълбочен, систематичен и добре аргументиран. Авторката демонстрира умение да работи с разнообразни стратегически и програмни документи и да извлича от тях релевантна информация за целите на изследването. В същото време, представеният анализ по отделни общини се отличава с висока степен на детайлност и задълбоченост, което допринася за по-пълното разкриване на специфичните характеристики и предизвикателства пред устойчивото развитие на региона. Подробното разглеждане на стратегическите документи позволява извеждането на нюансирани изводи и създава солидна емпирична основа за последващите обобщения.

В перспектива, с оглед допълнително повишаване на аналитичната синтезираност на изложението, би могло да се помисли за по-ясно структуриране на обобщаващите резултати чрез допълнително акцентиране върху сравнителните аспекти между отделните общини и тяхното интегриране в по-общ аналитичен модел.

Емпиричните анализи, свързани с нагласите и практиките на

туристическия бизнес и туристите, са проведени коректно и интерпретирани убедително. Направената диагностика на съществуващите разрыви между предлагането и търсенето в дестинацията показва аналитична зрялост и способност за извеждане на по-обща закономерности, надхвърлящи рамките на конкретните емпирични резултати.

Четвъртата глава логично надгражда резултатите от предходните анализи и представя авторски стратегически модел за управление и развитие на отговорния туризъм в регион „Рила–Пирин“. Предложеният модел е концептуално издържан, ясно структуриран и добре обвързан с идентифицираните проблеми и разрыви. Тази част на труда демонстрира способност за стратегическо и управленско мислене и придава на дисертацията ясно изразен практико-приложен характер.

Заклучението обобщава постигането на целта и изпълнението на поставените изследователски задачи на дисертационния труд, като ясно очертава ролята на отговорния туризъм като модел на поведение и управление за повишаване на устойчивостта на туристическите дестинации. В него са синтезирани основните резултати от теоретичния и емпиричния анализ и е изяснена приложимостта на предложения стратегически модел за управление и развитие на отговорния туризъм в регион „Рила–Пирин“.

Представени са убедителни доказателства за потвърждаване на формулираната изследователска теза, като са обобщени основните изводи относно съществуващите разрыви между нагласите и реалните практики на туристическия бизнес и туристите, както и възможностите за тяхното преодоляване чрез прилагане на интегрирани управленски подходи. Заклучението демонстрира логическа завършеност на изследването и ясно свързва постигнатите резултати с предложените практически решения.

Списъкът с използваната литература включва общо 121 източника, представени на български и английски език, като преобладават публикации на английски език, включително научни статии, международни доклади и стратегически документи на водещи организации в областта на туризма и устойчивото развитие.

Следва да се отбележи много доброто познаване от страна на докторантката на съвременната научна литература в изследваната област,

както и прецизното и коректно цитиране на използваните литературни и информационни източници както в текста, така и в библиографската справка. Положително впечатление прави широкото използване на международни източници, включително публикации на Световната туристическа организация (UNWTO), Европейската комисия и други институции, което допринася за високата научна релевантност и актуалност на изследването.

Специално внимание заслужава и умелото прилагане на интердисциплинарен подход при изграждането на теоретичната и методологическата рамка на дисертационния труд, което показва задълбочени знания и способност за интегриране на различни научни направления, свързани с икономиката на туризма, устойчивото развитие и управлението на дестинации.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изследването в дисертационния труд е проведено с използване на съвременен и адекватен на изследвания проблем научноизследователски инструментариум, включващ съчетаване на качествени и количествени методи в рамките на смесен изследователски подход. За постигане на поставената цел и изпълнение на изследователските задачи докторантката е приложила методите на литературен обзор, сравнителен анализ, статистически и икономически методи, както и специализирани подходи за оценка на устойчивостта и въздействието на туристическите дейности.

Основните научни и научно-приложни резултати, постигнати в резултат от изследването, могат да бъдат обобщени както следва:

- Систематизиране и критично осмисляне на теоретичните постановки, свързани с отговорния и устойчивия туризъм, и извеждане на тяхната взаимовръзка в контекста на управлението на туристическите дестинации.
- Разработване на интегрирана концептуална рамка за анализ на устойчивостта на туристическата дестинация, съчетаваща икономически, социални и екологични измерения с поведенческите аспекти на участниците в туристическия процес.
- Идентифициране и концептуализиране на т.нар. „функционален разрыв“ между декларираните нагласи за отговорно поведение и реалните практики на туристическия бизнес и туристите.

- Разработване и прилагане на методологическа рамка за емпирично изследване на въздействието на отговорния туризъм върху устойчивостта на дестинацията чрез използване на смесен изследователски дизайн.
- Извършване на задълбочен анализ на нормативната и стратегическата рамка на туристическото развитие в район „Рила–Пирин“, с извеждане на основни проблеми и дефицити в управлението на устойчивостта.
- Предлагане на авторски интегриран стратегически модел за управление и развитие на отговорния туризъм, включващ дигитални, икономически и институционални инструменти за преодоляване на установените разриви.

Специално внимание заслужава способността на докторантката да обобщава и интерпретира получените резултати, като ясно формулира изводи след всяка основна част от изследването и изгражда логическа връзка между теоретичните постановки, емпиричните резултати и предложените практически решения.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Изследването е проведено с използване на адекватен и съвременен изследователски инструментариум. Получените резултати са логически интерпретирани и коректно съпоставени с поставените хипотези. Трудът притежава както научна, така и приложна стойност, като направените изводи и предложените модели могат да бъдат използвани в практиката на дестинационното и регионалното управление на туризма.

В резултат на проведеното изследване в дисертационния труд могат да бъдат открити съществени научни и научно-приложни приноси, които свидетелстват за самостоятелната изследователска работа на докторантката и за нейния принос към развитието на теорията и практиката на устойчивия и отговорния туризъм. По мое мнение те могат да бъдат обобщени по следния начин:

I. Научни приноси:

- Представено е задълбочено концептуално изясняване на понятието „отговорен туризъм“ и неговото разграничаване от устойчивия туризъм. Чрез систематизиран и критичен преглед на водещи теоретични постановки и научни подходи, авторката аргументира отговорния туризъм

не като туристически продукт или ниша, а като модел на поведение и управление, който функционира като оперативен механизъм за постигане на устойчивост на дестинацията.

- Разработена е интегрирана концептуална рамка за анализ на устойчивостта на туристическата дестинация, която съчетава принципите на „тройното дъно“ (икономическо, социално и екологично измерение) с поведенческите аспекти на отговорния туризъм. В този смисъл дисертационният труд допринася за по-доброто теоретично обвързване между устойчивостта като резултат и отговорния туризъм като процес и управленски подход.

- Идентифициран и концептуализиран е т.нар. „функционален разрыв“ между декларираните нагласи за отговорно поведение и реалните практики на туристическия бизнес и туристите. Този аналитичен фокус надгражда съществуващите изследвания, като предлага интерпретация на разрывите не само като дефицит на осъзнатост, а като резултат от информационни, институционални и инфраструктурни ограничения на ниво дестинация.

II. Научно-приложни и методически приноси:

- В дисертационния труд е разработена и приложена авторска методологическа рамка за емпирично изследване на въздействието на отговорния туризъм върху устойчивостта на дестинацията чрез смесен изследователски дизайн (mixed methods). Комбинирането на количествени и качествени методи позволява комплексна диагностика на нагласите, поведението и практиките на основните заинтересовани страни в туристическия процес.

- Извършен е систематичен анализ на нормативната уредба и стратегическите документи за устойчиво развитие по общини в регион „Рила–Пирин“, който предоставя цялостна картина на институционалната рамка на устойчивия туризъм на местно ниво и разкрива степента на интеграция на принципите на отговорния туризъм в общинските политики и програмни документи.

- Предложен е авторски интегриран стратегически модел за управление и развитие на отговорния туризъм в регион „Рила–Пирин“. Моделът е изграден на базата на идентифицираните разрыви между предлагането и търсенето и предлага конкретни дигитални, икономически

и институционални инструменти за тяхното преодоляване. Той може да бъде използван като практическа рамка за дестинационно управление и стратегическо планиране на регионално ниво.

В обобщение, дисертационният труд успешно съчетава теоретични обобщения и приложни решения, като трансформира анализа на отговорния туризъм в практически ориентиран инструмент за повишаване на устойчивостта на туристическите дестинации.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са общо 6 публикации по темата на дисертационния труд, от които 4 научни доклада, публикувани в сборници от научни конференции, и 2 статии в научни издания.

Публикациите отразяват основните направления на изследването и проследяват етапите на разработване на дисертационния труд – от теоретичното осмисляне на проблематиката на отговорния и устойчивия туризъм до емпиричните аспекти на изследването и формулирането на управленски решения. В този смисъл може да се приеме, че е осигурена тематична обвързаност между публикационната активност и съдържанието на дисертацията.

С представените публикации са изпълнени и надхвърлени минималните наукометрични изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно и адекватно отразява дисертационния труд в структурно и съдържателно отношение.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Дисертационният труд е научно издържан и правилно структуриран, той представя обективно научно изследване по актуална тема, която е разработена във високата степен.

С оглед финалния етап на процедурата по публична защита, следва да бъдат отбелязани и някои допълнителни аспекти, които имат значение за цялостната оценка на дисертационния труд. От методологична гледна точка, емпиричните резултати следва да се интерпретират с известна предпазливост, предвид ограничения обем на извадката от представители на туристическия бизнес, което ограничава възможностите за генерализиране на изводите. В допълнение, анализът би могъл да бъде

допълнително задълбочен чрез прилагането на иконометрични методи, позволяващи установяване на причинно-следствени зависимости между изследваните променливи. Предложеният стратегически модел е концептуално издържан и практически приложим, но неговата стойност би могла да бъде допълнително потвърдена чрез пилотно тестване в реална управленска среда.

Положително впечатление правят усилията на докторантката за активно участие в научни форуми и за популяризиране на резултатите от изследването. В перспектива би било целесъобразно част от получените резултати да бъдат доразвити и публикувани в международни научни списания с по-висока степен на индексирание, което би допринесло за по-широка научна видимост и въздействие на изследването.

Съдържателният анализ на дисертационния труд на Лили Станоева дава основание да се поставят следните *въпроси за защита на докторската теза*, изведените резултати и направените препоръки в дисертационния труд:

1. *1. Как бихте надградили емпиричния модел чрез използване на иконометрични методи?*

2. *Как предложените KPI индикатори могат да бъдат интегрирани в реални системи за управление на туристическа дестинация на общинско ниво?*

8. Заключение

Представеният дисертационен труд се отличава с висока степен на разработване, както и със задълбоченост в изследването на темата. Той отговаря на изискванията на ЗВО, ЗРАСРБ и правилника за неговото приложение за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. В него са налице необходимите научни и приложни приноси, което ми дава основание убедено да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури гласуват „ЗА“ присъждането на ОНС „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“ на Лили Кристиян Станоева.

16.04.2026 г.
гр. София

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW REPORT OF PH.D. THESIS

From: Prof. Dr. Christina Lazarova Nikolova
Department of Transport and Energy Economics, UNWE
scientific field 3.8 Economics, Economics and Management
(Transport Economics)

Subject Dissertation for the award of the Doctoral degree in the field of
Social Sciences, subject 3.8. Economics; Economics and
Management (Tourism).

Reason for submitting the review: participation in the examination board for
viva voce examination for PhD research degree, according to Order No.
644/04.03.2026 of the Vice-Rector for Research of UNWE.

Author of the thesis: *Lilly Kristiyan Stanoeva*

Thesis topic: *The Impact of Responsible Tourism on the Sustainability of The
Destination*

Scientific supervisor: *Prof. Elenita Velikova, PhD*

1. Information about the candidate

The PhD candidate has been enrolled in a doctoral programme at the Department of Tourism Economics, Faculty of Infrastructure Economics at the University of National and World Economy, in the scientific field Economics and Management (Tourism), in accordance with Order of the Rector of UNWE No. R-851/31.03.2023. The training was conducted in a full-time form during the period 28.02.2023 – 28.02.2023. The candidate has been dismissed with the right to defend under Order No. 547/23.02.2026.

Lili Stanoeva has obtained a Bachelor's degree in Tourism Economics at the University of National and World Economy (2010–2014), as well as a Master's degree in Marketing at the same university (2014–2016). Since 2023, she has been a full-time PhD candidate at the Department of Tourism Economics at UNWE.

Her professional development is characterised by a gradual accumulation of experience in the field of administrative and project management, having held positions such as office manager, office assistant, and project manager in various business organisations during the period 2015–2020. Within these positions, she has acquired practical competences related to organisational management, team coordination, optimisation of work processes, and effective resource management.

Since 2022, Lili Stanoeva has held the position of Marketing Specialist at Dev Scale.BG Ltd., where she develops and applies contemporary approaches in the field of digital marketing, including the development and management of integrated marketing campaigns, analysis of market trends and consumer behaviour, as well as management of digital communication channels. Her professional profile is characterised by a clear orientation towards the use of data for managerial decision-making and the optimisation of marketing strategies.

In the course of her professional development, she has acquired and developed substantial competences in the field of digital marketing, search engine optimisation, content and campaign management, as well as in data analysis and interpretation, which complements her economic background and expands the applied scope of her scientific research.

The PhD candidate has successfully fulfilled her individual plan for training and research activities within the doctoral programme at the Department of Tourism Economics at UNWE. Her professional realisation is directly related to the scientific field of the dissertation, combining practical experience in digital marketing with research focused on the sustainable and responsible development of tourist destinations. This demonstrates consistency, purposefulness, and a high level of commitment to the researched subject matter.

2. General characteristics of the submitted dissertation

The submitted dissertation comprises a total of 176 pages, including 152 pages of main text, 10 pages of appendices, and 16 pages containing the titles of the referenced literature and lists of tables and figures. The dissertation is devoted to a topical and significant issue for contemporary tourism science and practice – the impact of responsible tourism as a behavioural and managerial model on the sustainability of tourist destinations. The research is focused on the Rila–Pirin region, which is characterised by a high concentration of natural and cultural resources, intensive tourism development, and at the same time by increasing challenges related to the sustainable management of the destination.

The dissertation has a clearly structured content and a volume that corresponds to the requirements for a doctoral dissertation at UNWE. It includes an introduction, four chapters, a conclusion, appendices, and an extensive body of referenced and cited literature. The exposition is logically consistent and clearly reflects the research logic established by the author at the outset of the study.

The relevance of the topic is convincingly justified in the context of contemporary European and international policies for sustainable tourism development, including the European Green Deal and the new frameworks for measuring tourism sustainability. The author correctly identifies the need for a better understanding and management of the relationship between declared attitudes towards responsible behaviour and the actual practices of tourism businesses and tourists.

The objective of the research is clearly formulated and logically linked to the defined research tasks. The object and subject of the study are correctly defined and correspond to the selected regional focus. The research thesis is clearly stated and consistently substantiated throughout the exposition through a combination of theoretical analysis. The structure of the dissertation is logically sound and allows for a gradual progression from the conceptual understanding of the problem to its empirical investigation and strategic interpretation. The distinction between theoretical, methodological, and applied components is appropriately made and creates a sense of coherence and completeness of the research.

The first chapter successfully fulfils its role as the conceptual foundation of the dissertation. The author demonstrates very good knowledge of the scientific literature related to responsible and sustainable tourism, clearly distinguishing between the two approaches and substantiating their interrelationship. The theoretical analysis is in-depth and demonstrates the ability for critical reflection on existing concepts rather than merely their descriptive presentation.

The second chapter presents the methodological framework of the research and is characterised by clarity and well-argued justification in the selection of the applied indicator systems and analytical models. Particularly positive is the consistent justification of the mixed research design (mixed methods), which is fully appropriate to the complex nature of the research problem. The selected methods are aligned with the object and subject of the study and provide a reliable basis for the empirical analyses in the subsequent chapters.

The third chapter has a pronounced applied character and represents one of the strongest parts of the dissertation. The analysis of the regulatory framework and strategic documents for sustainable development across municipalities in the Rila–Pirin region is thorough, systematic, and well substantiated. The author demonstrates the ability to work with a wide range of strategic and programme documents and to extract relevant information for the purposes of the research. At the same time, the analysis presented at the level of individual municipalities is characterised by a high degree of detail and depth, which contributes to a more comprehensive understanding of the specific features and challenges related to the sustainable development of the region. The thorough examination of strategic documents enables the formulation of nuanced conclusions and provides a solid empirical foundation for subsequent generalisations.

From a forward-looking perspective, and with a view to further enhancing the analytical synthesis of the exposition, consideration could be given to a clearer structuring of the summarised results through a stronger emphasis on the comparative aspects among the individual municipalities and their integration into a more general analytical framework.

The empirical analyses related to the attitudes and practices of tourism businesses and tourists are conducted correctly and interpreted convincingly. The diagnosis of the existing gaps between supply and demand in the destination demonstrates analytical maturity and the ability to derive more general patterns that go beyond the specific empirical results.

The fourth chapter logically builds upon the results of the previous analyses and presents an original strategic model for the management and development of responsible tourism in the Rila–Pirin region. The proposed model is conceptually sound, clearly structured, and well aligned with the identified problems and gaps. This part of the dissertation demonstrates the author's ability for strategic and managerial thinking and gives the dissertation a distinctly applied character.

The conclusion summarises the achievement of the research objective and the fulfilment of the defined research tasks of the dissertation, clearly outlining the role of responsible tourism as a behavioural and managerial model for enhancing the sustainability of tourist destinations. It synthesises the main results of both the theoretical and empirical analyses and clarifies the applicability of the proposed strategic model for the management and development of responsible tourism in the Rila–Pirin region.

Convincing evidence is presented in support of the validation of the formulated research thesis, with the main findings regarding the existing gaps between attitudes and actual practices of tourism businesses and tourists being systematically summarised, as well as the possibilities for overcoming them through the application of integrated management approaches. The conclusion demonstrates the logical completeness of the research and clearly links the achieved results with the proposed practical solutions.

The list of references includes a total of 121 sources, presented in both Bulgarian and English, with a predominance of English-language publications, including scientific articles, international reports, and strategic documents of leading organisations in the field of tourism and sustainable development.

It should be noted that the PhD candidate demonstrates a very good knowledge of contemporary academic literature in the researched field, as well as precise and accurate citation of the referenced sources both in the main text and in the bibliographic section.

Particularly positive is the extensive use of international sources, including publications of the World Tourism Organization (UNWTO), the European Commission, and other institutions, which contributes to the high scientific relevance and timeliness of the research.

Special attention should also be given to the effective application of an interdisciplinary approach in the development of the theoretical and

methodological framework of the dissertation, which reflects in-depth knowledge and the ability to integrate different scientific domains related to tourism economics, sustainable development, and destination management.

To illustrate the concepts discussed and the data analyzed in the dissertation, 22 tables and 15 figures, and 2 appendices are included.

3. Evaluation of the scientific and applied results

The research in the dissertation has been conducted using a contemporary and appropriate research toolkit, aligned with the investigated problem, which includes a combination of qualitative and quantitative methods within a mixed-methods research approach. In order to achieve the stated objective and fulfil the research tasks, the PhD candidate has applied methods of literature review, comparative analysis, statistical and economic methods, as well as specialised approaches for assessing the sustainability and impact of tourism activities.

The main scientific and applied research results achieved through the study can be summarised as follows:

- Systematisation and critical interpretation of the theoretical foundations related to responsible and sustainable tourism, and identification of their interrelationship in the context of tourism destination management.
- Development of an integrated conceptual framework for analysing the sustainability of tourist destinations, combining economic, social and environmental dimensions with the behavioural aspects of the participants in the tourism process.
- Identification and conceptualisation of the so-called “functional gap” between declared attitudes towards responsible behaviour and the actual practices of tourism businesses and tourists.
- Development and application of a methodological framework for the empirical investigation of the impact of responsible tourism on destination sustainability through the use of a mixed-methods research design.
- Conducting an in-depth analysis of the regulatory and strategic framework for tourism development in the Rila–Pirin region, identifying key problems and deficiencies in sustainability management.
- Proposing an original integrated strategic model for the management

and development of responsible tourism, incorporating digital, economic and institutional instruments aimed at overcoming the identified gaps.

Special attention should be paid to the PhD candidate's ability to synthesise and interpret the obtained results, clearly formulating conclusions after each main part of the study and establishing a logical connection between the theoretical foundations, empirical findings and the proposed practical solutions.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

The research has been conducted using an adequate and contemporary research toolkit. The obtained results are logically interpreted and correctly aligned with the stated hypotheses. The dissertation demonstrates both scientific and practical value, as the conclusions drawn and the proposed models can be applied in the practice of destination and regional tourism management.

As a result of the conducted research, significant scientific and applied contributions can be identified, which attest to the independent research work of the PhD candidate and her contribution to the development of the theory and practice of sustainable and responsible tourism. In my opinion, they can be summarised as follows:

1. Scientific contributions:

- An in-depth conceptual clarification of the concept of “responsible tourism” is presented, along with its distinction from sustainable tourism. Through a systematic and critical review of leading theoretical frameworks and scientific approaches, the author substantiates responsible tourism not as a tourism product or niche, but as a model of behaviour and management that functions as an operational mechanism for achieving destination sustainability.

- An integrated conceptual framework for analysing the sustainability of tourist destinations has been developed, combining the principles of the “triple bottom line” (economic, social and environmental dimensions) with the behavioural aspects of responsible tourism. In this sense, the dissertation contributes to a better theoretical linkage between sustainability as an outcome and responsible tourism as a process and managerial approach.

- The so-called “functional gap” between declared attitudes towards responsible behaviour and the actual practices of tourism businesses and tourists has been identified and conceptualised. This analytical focus extends

existing research by interpreting these gaps not merely as a deficit of awareness, but as a result of informational, institutional and infrastructural constraints at the destination level.

II. Scientific-applied and methodological contributions:

- The dissertation develops and applies an original methodological framework for the empirical investigation of the impact of responsible tourism on destination sustainability through a mixed-methods research design. The combination of quantitative and qualitative methods enables a comprehensive diagnosis of the attitudes, behaviours and practices of the key stakeholders in the tourism process.

- A systematic analysis of the regulatory framework and strategic documents for sustainable development across municipalities in the Rila–Pirin region has been conducted, providing a comprehensive overview of the institutional framework of sustainable tourism at the local level and revealing the degree of integration of responsible tourism principles into municipal policies and programme documents.

- An original integrated strategic model for the management and development of responsible tourism in the Rila–Pirin region is proposed. The model is built on the identified gaps between supply and demand and offers specific digital, economic and institutional instruments for overcoming them. It can be used as a practical framework for destination management and strategic planning at the regional level.

In summary, the dissertation successfully combines theoretical generalisations and applied solutions, transforming the analysis of responsible tourism into a practically oriented tool for enhancing the sustainability of tourist destinations.

5. Evaluation of the dissertation publications

A total of six publications related to the topic of the dissertation are presented, including four conference papers published in proceedings of scientific conferences and two articles in academic journals.

The publications reflect the main directions of the research and trace the stages of the development of the dissertation—from the theoretical conceptualisation of the issues of responsible and sustainable tourism to the empirical aspects of the study and the formulation of managerial solutions. In this sense, it can be concluded that there is a clear thematic consistency between

the publication activity and the content of the dissertation.

The presented publications fulfil and exceed the minimum scientometric requirements for the award of the educational and scientific degree “Doctor”. At the same time, it should be noted that the majority of the publications are included in conference proceedings, which is typical for the early stages of academic development, but also suggests the potential for future orientation towards publishing in higher-ranked and peer-reviewed scientific journals.

6. Evaluation of the abstract

The abstract accurately and adequately reflects the dissertation in terms of structure and content.

7. Critical comments, recommendations and questions

The dissertation is scientifically sound and properly structured; it presents an objective scientific study on a relevant topic that has been developed to a high degree.

In view of the final stage of the public defence procedure, it is appropriate to note several additional aspects that are relevant to the overall evaluation of the dissertation. From a methodological perspective, the empirical results should be interpreted with a certain degree of caution, given the limited sample size of representatives of the tourism business, which restricts the possibilities for generalising the findings. In addition, the analysis could be further deepened through the application of econometric methods that would allow for the identification of causal relationships between the variables under study. The proposed strategic model is conceptually sound and practically applicable; however, its value could be further validated through pilot testing in a real managerial environment.

A positive impression is created by the PhD candidate’s active participation in scientific forums and her efforts to disseminate the research results. In the future, it would be appropriate for part of the obtained results to be further developed and published in international scientific journals with a higher level of indexing, which would contribute to greater scientific visibility and impact of the research.

The substantive analysis of the dissertation provides grounds for posing the following questions for the defence of the doctoral thesis, the derived results, and the recommendations made in the dissertation:

- 1. How would you further develop the empirical model through the use*

of econometric methods?

- 2. How can the proposed KPI indicators be integrated into real management systems for tourism destinations at the municipal level?*

8. Conclusions

In conclusion, this dissertation meets all the requirements for a doctoral degree. It presents both scientific and practical contributions and an innovative approach to the research topic. Based on this assessment and the creative research methodology, I confidently recommend to the Honourable Evaluation Board that Lily Kritiyan Stanoeva, be awarded a PhD degree in the field of Economics, specifically in the subject of Economics and Management of Tourism.

16.04.2026
Sofia

Signature: